

Zagospodarowanie obiektów i terenów po KWK „Anna”

Piotr Kowol, Jerzy Grycman

***Streszczenie:** w artykule omówiono planowane działania a także te, które zostały już podjęte przez władze miasta Pszów na obszarze dawnej kopalni „Anna” oraz omówiono postępowania prawne jakie zostały podjęte dla zabezpieczenia dziedzictwa historycznego kopalni przytaczając przy tej okazji krótki rys historyczny omawianych obiektów i terenów.*

I. Rys historyczny kopalni „ANNA”.

Wszystko rozpoczęło się 28 lipca 1832r. gdy aptekarz i burmistrz Rybnika Ferdinand Friedrich August Fritze dokonał zgłoszenia kopalni z polem podstawowym i 1200 miarami (tj. 1.033.032m²) wraz z prawem do budowy sztolni i prowadzenia robót w odkrytym na terenie Pszowa (na roli Marii Poppe) pokładzie węgla kamiennego. W zgłoszeniu F.F.A. Fritze nazwał kopalnię imieniem „Anna”. Pokład udostępniono szybem „Fund” o głębokości 15 Lachter tj. ok.31m. W roku 1834 zgłębiono szyb „Ryszard” do głębokości 30m. Pierwsze nadanie „Anna” z polem podstawowym i 898 miarami Ferdinand Friedrich August Fritze otrzymał 24.11.1840r.

W 1842r. na szybie „Ryszard” zabudowana została pierwsza pompa parowa a w roku 1853 zainstalowano na szybie kołowrót parowy, bo do tego czasu wydobyte transportowane było na powierzchnię kołowrotem ręcznym. W roku 1855 Kupiec z Raciborza Józef Doms zaczął głębić szyb „Johanes” (obecnie „Jan”) na roli Jakuba Krzyżaka. Uzyskał on nadanie „Albin” z polem podstawowym i 1200 miarami. Już rok później zgłębiono szyb „Johanes” z powierzchni do poziomu 60m. w tym też roku została utworzona spółka pod nazwą „Skonsolidowana Kopalnia Anna” o łącznej powierzchni 1.806.948m², przez połączenie nadań „Anna” (z polem podstawowym i 898 miarami) „Albin” (z polem podstawowym i 1200 miarami), a Ferdinand Fritze odstąpił połowę zakładu górniczego Spółce Handlowej Józefa Domsa (Handelsgesellschaft Joseph Doms), która przejęła zobowiązanie poniesienia kosztów koniecznych do pogłębienia kopalni.

W roku 1859 właściciel kopalni „Charlotte”, Wojnowic i Górnych Rydułtów prof. dr Carl Johann Christian Kuh kupił prawo eksploatacji węgla na gruntach pszowskich i dolnorydułtowskich.

W roku 1860 w „Skonsolidowanej Kopalni Anna”, na skutek obsunięcia się warstw skalnych, zniósł budynek maszyny wyciągowej nad głęzionym szybem „Jan”. Nowy budynek maszyny wyciągowej wybudowano już w roku 1861, a w roku 1862 zgłębiono szyb „Jan” do głębokości 63,4 Lachter (ok. 132,5m). Na tej głębokości udostępniono pokład węgla przekopem Oberflötz, a w nim założono chodnik główny. W 1864r. Spółka Handlowa Józefa Domsa nabyła drugą połowę zakładu górniczego. Rok 1888 to czas, kiedy wskutek całkowitego zalania, przez wdarcie się kurzawki z pokładu „Frieda”, wstrzymano eksploatację kopalni. Ten stan rzeczy trwał do roku 1891 kiedy usunięto kurzawkę i na nowo uruchomiono kopalnię, która w międzyczasie zmieniła właściciela. W roku 1889 kopalnię nabył Emanuel Friedländer – właściciel Towarzystwa Sprzedaży Węgla z Berlina. W roku 1900 Kopalnia posiadała jeden szyb wydobywczy „Johanes” („Jan”) oraz dwa wentylacyjne: „Richard” („Ryszard”) i „Utgenannt”. W tym też roku zbudowano budynek główny administracji. Kopalnia sukcesywnie zwiększała swój obszar o kolejne nadania. Fryderyk Friedländer kupił nadania kopalń „Anna”, „Emma” i „Rymer”, połączył je, tworząc w roku 1903 Rybnickie Gwarectwo Węglowe.

W roku 1908 zbudowano naprzeciw kopalni dom towarowy i kasyno dla pracowników a rok później zbudowano, nieistniejący już, budynek biura górniczego („cechownia”).

W roku 1911 rozpoczęto głębianie głównego szybu wydobywczego „Rudolf” (obecnie „Chrobry I”) stosując metodę tubingową.

Postępuje intensywna rozbudowa kopalni m.in. poprzez budowę w roku 1915 elektrowni a w roku 1916 powstał budynek maszyn wyciągowych ówczesnego szybu Rudolf. Oba te obiekty wraz z budynkiem magazynu głównego zostały zaprojektowane przez wybitnego architekta wczesnego modernizmu Hansa Poelziga, który w tym czasie był dyrektorem Państwowej Akademii Sztuki i Rzemiosła Artystycznego we Wrocławiu. Kompleks ten jest jednym z najciekawszych istniejących obiektów architektury przemysłowej, nie tylko na Śląsku. Zaprojektowana przez niego zabudowa kopalni „Anna” w Pszowie stanowi przykład protofunkcjonalizmu, zapowiadającego stylistykę budynków wznoszonych dopiero dekadę później. W 15 lat po powstaniu zabudowań kopalni „ANNA” pisano, że w Pszowie architekt wydobyl „monumentalne piękno architektury przemysłowej”. 1 czerwca 1917r. uruchomiono szyb „Rudolf” i rozpoczęto wyciąganie nim urobku z poziomu 260m. Po okresie zawieruchy wojennej kopalnia została uruchomiona w dniu 1 kwietnia 1945r., już 13 kwietnia 1945r. odebrano pierwsze wydobycie a kopalnia weszła w skład Rybnickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego. 11 lipca 1963 . rozpoczęto głębianie szybu „Chrobry II”, który 1 października 1965r. osiągnął poziom 500. W dniu 11 kwietnia 2012 roku wydobyto ostatnią tonę węgla szybem „Chrobry II” eksploatację złoża „Anna” prowadzono wiosny 2017r. a urobek kierowany był na zakład przeróbczy kopalni „Rydułtowy”. W 2016 roku kopalnia „Anna” została przez Kompanię Węglową przekazana Spółce Restrukturyzacji Kopalń (SRK S.A.), która przystąpiła do sukcesywnego wyburzania budynków i obiektów po KWK „ANNA”. Ostatecznie z dniem 31 grudnia 2018r. zlikwidowano zakład górniczy KWK „ANNA” w Pszowie. 15 maja 2019 r. Miasto Pszów przejęło od Spółki teren i budynki zgromadzone wokół szybów „Jan” i „Chrobry”.

II. Ochrona terenów i obiektów kopalnianych.

1. Zgodnie z rozporządzeniem. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków Śląski wojewódzki konserwator zabytków w Katowicach przeprowadził wizję lokalne obiektów kopalni „Anna”.

Wykonana została dokumentację fotograficzną i opracowane zostały karty ewidencyjne zabytków nieruchomych tych obiektów, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Efektem działań jw. była Decyzja ŚWKZ z dnia 19 listopada 2015r. o wpisaniu do rejestru zabytków nieruchomych pod numerem A /424/15 obiektów wchodzących w skład zabudowy kopalni „Anna”:

- oberża, kasyno i dom towarowy (nazywany później budynkiem NOT),
- kompleks dawnej elektrociepłowni,
- budynek maszyny wyciągowej szybu „Chrobry I”,

2. Postępowanie na wniosek SRK S.A. KWK „Anna”.

Na wniosek Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu z dnia 29.09.2017r. Wojewódzki Śląski Konserwator Zabytków orzekł o wpisaniu do rejestru zabytków ruchomych województwa śląskiego pod numerem B/376/2018 wyposażenia budynku maszyn wyciągowych szyby „Chrobry I”. Budynek maszyny wyciągowej szybu „Chrobry I” był wpisany wcześniej do rejestru zabytków nieruchomych w 2015 roku, jednakże wpisanie wyposażenia maszyn wyciągowych przedziału wschodniego i zachodniego do rejestru zabytków ruchomych województwa śląskiego , które jak wykazano w decyzji WSKZ jest dziełem człowieka i związane jest z jego działalnością stanowi świadectwo minionej epoki i ich zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną i naukową. Takie zabezpieczenie w formie wpisu do rejestru zabytków było też konieczne z uwagi na fakt, że obiekt od 2017 roku nie był użytkowany.

3. Postępowanie na wniosek Stowarzyszenia Sympatyków Byłej Kopalni „Anna”.

Na wniosek Stowarzyszenia Sympatyków Byłej Kopalni „Anna” z dnia 29.04.2022r. Wojewódzki Śląski Konserwator Zabytków orzekł o wpisaniu do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego budynek dawnej dyrekcji Kopalni Węgla Kamiennego Anna w Pszowie pod numerem A/1026/22 z dniem 22 lipca 2022 r. Należy też podkreślić, że do dnia wpisu budynek był wpisany w gminnej ewidencji zabytków miasta Pszów i tym samym podlegał ustawowej ochronie.

4. Zapisy Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pszów.

Zapisy planu zagospodarowania nakazują utrzymanie historycznego wyglądu obiektów poprzez utrzymanie:

- gabarytów, spadków dachu i konstrukcji budynku,
- skali i proporcji otworów okiennych i drzwiowych, ich rozmieszczenia oraz ich podziałów,
- materiałów elewacyjnych oraz pokryć dachowych,
- detalu rzeźbiarskiego i architektonicznego,

a także ustanawiają zakaz tynkowania i termoizolacji ceglanych elewacji istniejących budynków.

Wskazane powyżej działania prawno-administracyjne skutkują zabezpieczeniem warstwy historycznej obiektów i terenów pokopalnianych a także dają możliwość przywrócenia ich do „drugiego” życia poprzez zmianę przeznaczenia funkcjonalnego i wykorzystanie substancji historycznej do rozwoju i przekształcenia terenu byłego zakładu górniczego.

III. Rejon szybu „Ryszard II”.

Teren szybu „Ryszard II” jest obecnie pozbawionych jakichkolwiek zabudowań, pozostała tylko płyta betonowa ułożona na kręgach betonowych o średnicy 2m z rurą odgazywującą. Wcześniej na tym terenie istniało kilka budynków takich jak: stacja wentylatorów, budynek wieży szybowej szybu „Ryszard II”, budynek rozdzielni elektrycznej oraz budynek warsztatów. Wszystkie te obiekty zostały wyburzone do 2018 roku. W terenie istnieją również kanały, które zostały posadzone materiałami wiążącymi. Na rysunkach poniżej widoczne jest zagospodarowanie terenu przed procesem wyburzeń.

Fot. 1. Teren szybu Ryszard II

Fot. 2. Wieża szybu Ryszard II

W roku bieżącym (2024) Miasto Pszów rozpoczęło na tym terenie inwestycję pod nazwą: Budowa „Parku Ryszard”. Realizowana inwestycja obejmuje kompleksowe uporządkowanie terenu i nadanie mu charakteru parku edukacyjnego. Realizowana inwestycja uwzględnia szereg proekologicznych i prospołecznych aspektów, dążąc do przywrócenia terenu zdegradowanego działalnością przemysłową dla potrzeb społecznych miasta.

Inwestycja podejmuje problem przywrócenia ekologicznego terenu poprzez m.in. rekultywację terenu, wprowadzenie szeregu nasadzeń roślinnych. Obszar ma stan się terenem przyjaznym przyrodniczo a zarazem estetycznym wizualnie. Bardzo ważnym z perspektywy oczekiwań mieszkańców jest aspekt społeczny inwestycji. Teren zakładu górniczego, który przez lata inicjował rozwój gospodarczy miasta będzie sukcesywnie przywracany społeczności lokalnej. Prowadzona inwestycja została ukierunkowana na aktywizację grup wiekowych mieszkańców Pszowa poprzez zaangażowanie dzieci i młodzieży szkolnej oraz aktywizację seniorów.

Docelowo zostaną stworzone 4 pola tematyczne zorganizowane pomiędzy ścieżkami parku. W tych

polach znajdują się łąka dla owadów, labirynt lawendowy, strefa wypoczynku w zieleni oraz strefa gracza, czyli betonowe stoliki do gry w szachy, warcaby i chińczyka. Mając na uwadze dostępność terenu dla placówek oświatowych i możliwościami edukacyjnymi terenu park stanowić ma miejsce obserwacji przyrodniczych (również dzięki planowanej informacji graficznej zawierającej ekologiczne ciekawostki) a projektowana wiata parkowa z ławkami zlokalizowana w południowo – zachodniej części parku umożliwi przeprowadzenie lekcji na świeżym powietrzu a zarazem będzie również służyć jako miejsce do pikników i spotkań również dla aktywizacji seniorów.

Inwestycja przewiduje także budowę toru rowerowego w formie pumtracku. Będzie to pierwszy tego typu obiekt w mieście. Przy rozpatrywaniu lokalizacji parku nie bez znaczenia był aspekt historyczny miejsca. To przecież w tym obszarze rozpoczęło się górnictwo w Pszowie. W celu upamiętnienia spuścizny związanej z KWK „ANNA” park otrzymał nazwę po istniejącym w tym miejscu szybie kopalnianym „Ryszard” a elementem parku staną się również tablice upamiętniające historię miejsca.

Na rysunkach poniżej przedstawiono projektowany plan zagospodarowania terenu inwestycji wraz z poglądowymi rysunkami obrazującymi oczekiwany ostateczny wygląd parku.

Rys. 1. Plan zagospodarowania terenu szybu Ryszard II

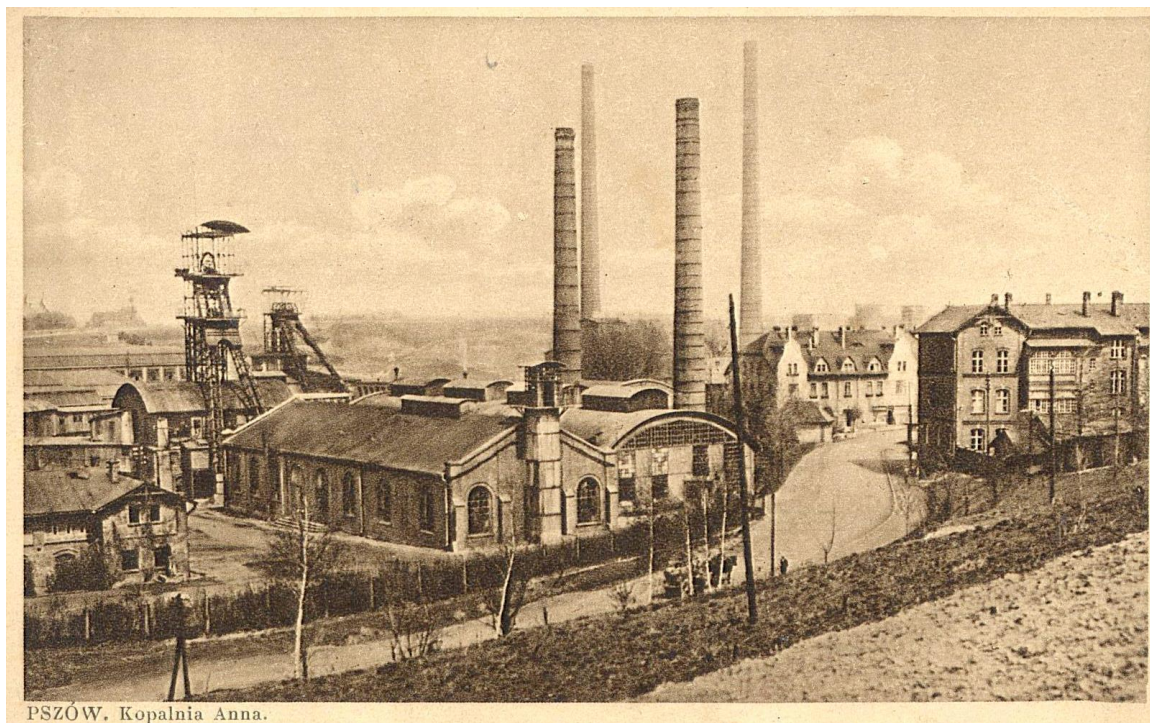

Rys. 2. Projektacja zagospodarowania

Rys. 3. Projektacja zagospodarowania

IV. Rejon szybu Jan

Fot.3. Kopalnia „Anna” około 1920r.

Teren obejmujący zabudowania wokół szybu „Jan” po zakończeniu likwidacji szybu w 2011 roku został przez KWK jako obszar nieużytkowany przekazany do Zakładu Zagospodarowania Mienia Kompanii Węglowej S.A. w Katowicach. Po utworzeniu Oddziału Spółki Restrukturyzacji Kopalń KWK „Anna” teren ponownie przekazano z ZZM do KWK „Anna”. W tym czasie zlikwidowane zostały obiekty infrastruktury powierzchniowej takie jak warsztaty mechaniczne i nowa łaźnia kobieca, natomiast pozostałe budynki w 2019 roku zostały przekazane Miastu Pszów.

Fot. 4. Szyb Jan (2011)

Fot. 5. Budynek maszyny wyciągowej i łaźni kobiet (2017)

Fot. 6. Maszyna wyciągowa szybu „Jan“ (2018)

Miasto Pszów po przejęciu terenu wokół szybu „Jan” podjęło decyzję o przeprowadzeniu remontu budynku maszyny wyciągowej szybu „Jan”, remontu wieży wyciągowej szybu i przebudowie obszaru wokół szybu, tak aby obszar ten został udostępniony mieszkańcom. Obecnie prowadzona jest rewitalizacja terenu i obiektów, które docelowo otrzymają nowe funkcje. Przewidywane prace wokół szybu „Jan” zostaną zakończone w roku 2024 a cały teren otrzyma nowe funkcje społeczne. Na parterze przebudowanego budynku maszyny wyciągowej i łaźni kobiecej rozpocznie funkcjonowanie Biblioteka Publiczna Miasta Pszów a piętro budynku stanie się siedzibą Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie. Teren wokół obiektu został przygotowany jako miejsce odpoczynku i relaksu z miejscami zabaw dla najmłodszych mieszkańców miasta. Teren został przygotowany z myślą o organizacji niewielkich otwartych imprez a dominująca nad terenem wieża szybowa stanie się ogólnodostępną wieżą widokową.

Fot. 7. Budynek maszyny wyciągowej Jan (lipiec 2024)

Fot. 8. Wieża szybu Jan (2024)

Fot. 9. Remont wnętrza „Jana”

Fot. 10. Widok ogólny od strony ul. Ks. P. Skwary (2024)

V. Rejon szybu Chrobry I.

Budynek zaopatrzenia (budynek z przełomu lat 50/60 dwudziestego wieku)

- na pierwszej kondygnacji (parter) planuje się otwarcie żłobka dla 18 podopiecznych,
- na pierwszym piętrze budynku dostępnym z istniejącej klatki schodowej oraz planowanej windy osobowej znajdować będzie się 5 lokali biurowych dla osób zakładających swoją pierwszą działalność gospodarczą,
- piętro drugie przeznaczone zostanie na Centrum Organizacji Pozarządowych i izbę pamięci poświęconą historii miasta Pszów i kopalni „Anna”,
- teren wokół obiektu otrzyma nowe funkcje, również te, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania obiektu. Powstaną parking z miejscami postojowymi dla osób niepełnosprawnych, plac zabaw oraz taras dla podopiecznych żłobka.

Budynek maszyny wyciągowej szybu „Chrobry I”.

- Ze względu na to, że obiekt jest wpisany do rejestru zabytków nieruchomości a wyposażenie wewnętrzne znajduje się w rejestrze zabytków ruchomych prace modernizacyjne i remontowe prowadzone muszą być pod kontrolą Wojewódzkiego Konserwatora. Budynek zostanie jednak poddany adaptacji w obiekt, w którym w otoczeniu zabytkowej infrastruktury kopalnianej, bezpośrednio związanej z wydobywaniem węgla ale także wśród maszyn i urządzeń elektrycznych znajdujące się we wnętrzu budynku prowadzone będą zajęcia edukacyjne mająca ukazać historię budynku i kopalni ale również pozwolić na przedstawienie rozwoju energii elektrycznej i zmian zachodzących w tym obszarze. Edukacja ta będzie prowadzona przy wykorzystaniu stanowisk demonstrujących zjawiska fizyczne związane z prądem. Zjawiska te będą przedstawiane z wykorzystaniem przełomowych odkryć wielkich wynalazców. Demonstracje będą miały charakter doświadczeń i prezentacji multimedialnych.

Strefa zieleni ze ścieżką edukacyjną

- Tereny stanowiące obszar wokół budynku maszyny wyciągowej szybu „Chrobry I” i wieży wyciągowej tegoż szybu jak i w miejscu po nieistniejącym szybie „Chrobry II” poddane zostaną rekultywacji przez odpowiednią niwelację, nawiezenie warstwy gleby i stworzenie na nich terenów zielonych w postaci trawników i urządzonej zieleni ozdobnej. W zachodniej części tego terenu zostanie wykonana ścieżka edukacyjna łącząca się funkcjonalnie ze stanowiskami edukacyjnymi wewnątrz budynku maszyny wyciągowej. Na ścieżce przewiduje się 6 stanowisk edukacyjnych, które w sposób mechaniczny pozwolą zaobserwować wytwarzania zielonej energii za pomocą różnych technologii i źródeł jej powstawania.

Strefa integracji społecznej

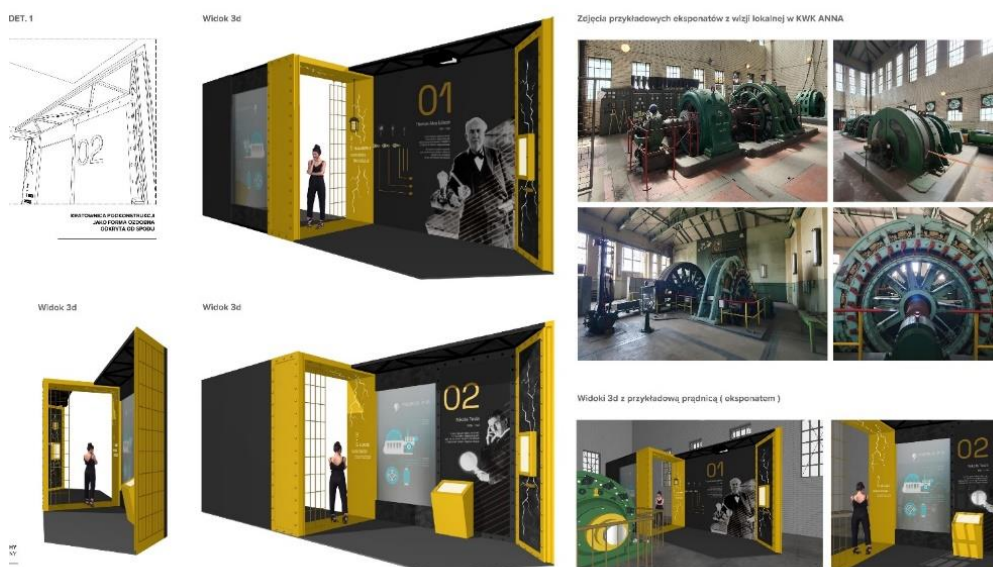
- W ramach kompleksu zaplanowano teren integracji społecznej w ramach którego przewiduje się budowę 3 placów zabaw o bezpiecznej nawierzchni dedykowanych dla różnych grup wiekowych. W części północnej strefy znajdować będzie się teren zieleni z miejscami do spotkań integracyjnych dla osób odwiedzających kompleks. W ramach przestrzeni przeprowadzone zostaną nasadzenia kompozycji roślinnych oraz zabudowane elementy małej architektury posiadające cechy industrialne nawiązujące do historii tego terenu.

Rys. 4. Budynek maszyny wyciągowej szybu „Chrobry I”

Rys. 5. Część rekreacyjna przy szybie „Chrobry I”

Rys. 6. Projektacja ścieżki dydaktycznej

VI. Kasyno.

W 1908 roku w sąsiedztwie kopalni, dla pracowników i ich rodzin zamieszkałych w okolicznych osiedlach, oddano do użytku budynek usługowy mieszczący oberżę (Wirtshaus), kasyno zakładowe oraz dom towarowy (Kaufhaus). Obiekt w tym charakterze funkcjonował w okresie międzywojennym. W latach trzydziestych XX w. prawdopodobnie powiększono go, dobudowując do ścian szczytowych kilkusiołowe dobudówki.

Budynek posiadał wiele funkcji i w swej historii służył jako budynek administracyjny, mieszkalny dla władz kopalni, klub technika NOT, kasyno, oberża, dom towarowy, siedziba związków zawodowych, apteki, biblioteki kopalnianej i wiele innych funkcji. W okresie powojennym w miejscu kasyna i oberży powstał Klub Technika NOT oraz Biblioteka NOT.

19 listopada 2015r. decyzją Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków budynek pod numerem A/424/15 został wpisany do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Śląskiego. Obecnie budynek jest własnością prywatną i posiada funkcje mieszkalne i częściowo usługowe.

Rys. 7. Budynek Kasyna (1908)

Fot. 11. Budynek Kasyna (2017)

VII. Budynek dyrekcji.

Budynek dawnej dyrekcji kopalni „Anna” w Pszowie decyzją Nr A/1026/22 Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków budynek został wpisany do rejestru zabytków nieruchomych woj. Śląskiego. Budynek wzniesiono ok. 1900r. Elewacje są nietynkowane, wykonane z cegły. Zachowały się historyczne drzwi wejściowe z nadświetlem jak i drewniane okna z podziałami, skrzynkowe; na parterze i częściowo na piętrze zabezpieczone kratą. Kraty w oknach parteru są stylizowane z dekoracją form geometrycznych. We wnętrzu zachowała się centralnie ulokowana klatka schodowa, z dwubiegowymi drewnianymi schodami o konstrukcji stalowej. Zasadniczo zachował się wewnętrzny układ pomieszczeń (układ trójtraktowy), częściowo przebudowany — ze względu na zmieniające się potrzeby biurowe zarządu kopalni.

Obiekt został wybudowany w stylu historyzmu z elementami wczesnego modernizmu. Walory historyczne dokumentują historię kopalni węgla kamiennego „Anna” w Pszowie oraz dzieje przemysłu Górnego Śląska, a obiekt jest ważnym przykładem budownictwa administracyjnego dla zarządu i dyrekcji dużego zakładu przemysłowego.

Budynek obecnie jest własnością prywatną a docelowo ma pełnić funkcje mieszkalne.

Fot. 12. Budynek dyrekcji (2015)

VIII. Budynek działu BHP.

W pierwszych latach XXI wieku jako budynek zbędny dla potrzeb likwidowanej kopalni został sprzedany spółce pracowniczej. Obecnie budynek zyskał nowe oblicze i z powodzeniem służy do dziś jako siedziba spółki.

Fot. 13. Budynek działu BHP obecnie (2024)

IX. Budynek dawnej stacji ratownictwa górniczego.

Budynek stacji ratowniczej znajduje się w gminnej ewidencji zabytków i w chwili obecnej stanowi własność prywatną. Zgodnie z zapowiedziami właścicieli obiekt ma pełnić funkcje gospodarcze powiązane z istniejącą w pobliżu stacją benzynową. Prace remontowe zostały w obiekcie rozpoczęte.

Fot. 14. Remont budynku stacji ratowniczej (2024)

Fot. 15. Budynek Stacji ratowniczej (2008)

X. Podsumowanie.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono aktualny (to jest połowa 2024r.) stan obiektów i terenu po zlikwidowanej kopalni „Anna” w Pszowie. Przedstawiono planowane rozwiązania i propozycje zagospodarowania obiektów i terenów pozostałych po prawie 180 latach istnienia kopalni „Anna”, kopalni, która kształtowała oblicze miasta i miała decydujący wpływ na jego rozwój oraz życie mieszkańców miasta i okolicznych miejscowości.

Faktem koniecznym do podkreślenia jest to, że już wcześniej wiele obiektów związanych i wybudowanych przy funkcjonującej kopalni znalazło swoje miejsce w przestrzeni miasta jak np.

Miejski Dom Kultury, szkoła górnicza razem z hotelem robotniczym co nie było przedmiotem analizy w niniejszym artykule.

Część z przedstawionych rozwiązań nie znalazło jeszcze swego prawnego zmaterializowania i jest na etapie rozwiązań koncepcyjnych. Jednak dla większej części terenu rozpoczęły się już prace remontowo inwestycyjne co świadczy o poważnym traktowaniu problematyki zagospodarowania terenu po zlikwidowanym zakładzie przez władze samorządowe Pszowa.

Oprócz obszarów wskazanych w tym opracowaniu na terenie miasta są jeszcze miejsca i obszary związane z funkcjonowaniem kopalni. Do takich przestrzeni w obszarze miasta zaliczyć trzeba rejon bocznicy kolejowej wraz z terenem zakładu przerobczego czy teren hałd górniczych Wrzosa I , II i III. Są to obszary o różnym układzie własnościowym, prywatnym bądź też Spółki Restrukturyzacji Kopalń i nie są w administrowaniu Urzędu Miasta w Pszowie. Obecnie prowadzone są rozmowy pomiędzy Miastem Pszów i SRK w Bytomiu w sprawie zagospodarowania i wykorzystania terenów należących do SRK.

W kwestii zagospodarowania przestrzennego Miasto Pszów stoi w chwili obecnej przed opracowaniem nowego Planu Ogólnego dla Miasta Pszów który wyznaczy nowe kierunki rozwoju miasta i również gospodarczego wykorzystania i zagospodarowania wskazanych powyżej terenów pokopalnianych.

Literatura:

- 1. Koncepcja zagospodarowania terenu parku Ryszard w Pszowie - mgr inż. arch. Dawid Barteczko*
- 2. Koncepcja przebudowy i zmiany sposobu zagospodarowania nieruchomości oraz maszyny wyciągowej szybu „Jan” i łaźni kobiecej - CENTRBUD*
- 3. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pszów*
- 4. Decyzja Wojewódzkiego Śląskiego Konserwatora Zabytków z dnia 19.11.2015 r.*
- 5. Decyzja Wojewódzkiego Śląskiego Konserwatora Zabytków z dnia 12.12.2018 r.*
- 6. Decyzja Wojewódzkiego Śląskiego Konserwatora Zabytków z dnia 22.07.2022 r.*